

Zavarovane poti pri nas še vedno niso dovolj varno opremljene

Čez najbolj prepadne steze

Hoja in plezanje po zavarovanih plezalnih poteh zahtevata primerno opremo in veliko izkušenj, vrtoglavica pa ni zaželena

Priznajte, da ste imeli že velikokrat cmok v grlu in vas je ščipalo v želodcu, ko ste stali na vrhu prepadnih pobočij, čez katere je navzdol vodila le tanka jeklenica z izklesanimi stopi. Tu in tam kakšen klin za boljši oprijem, kakšna jeklena stopnička, kjer je skala povsem gladka, celo kovinske lestve se najdejo na takšnih poteh, ki jim pravimo zavarovane plezalne poti.

Čprav se poti pri nas ne morejo primerjati s tistimi najbolj vrtoglavimi nekje v Dolomitih, jih je vendar kar precej in nekatere imajo spoštljiv sloves, tako zaradi razgleda, izpostavljenosti, pa tudi zaradi težavnosti. Saj ste verjetno že slišali za Hanzovo pot, tisto v Mojstrovki in tisto v Prisojniku? Pa je v Prisojniku še nekaj drugih atraktivnih nadelanih poti. Pa pot čez Plemenice pod Triglavom do prelaza Luknja? Kaj pa pot z Jalovca na Kotovo sedlo? Pot skozi Turski žleb? Pa divje poti okoli Mangrta? Vsem tem potem je skupno predvsem to, da so zavarovane z različnimi vrstami varoval, ki nam služijo za varnejšo hojo oziroma plezanje, brez njih pa bi to že lahko bile alpinistične smeri. Skoraj vsak gornik se je že kdaj srečal z jeklenico na poteh po gorah. Z njimi so zavarovani nevarnejši oziroma bolj izpostavljeni odseki. Res je tudi, da so varovala omogočila vzpone tudi tistim, ki sicer ne bi bili sposobni premagati težav na teh poteh. Prav zavarovane poti so pripeljale množice v sicer bolj nedostopne in mime predele gora. In prav zato je treba gornike opozoriti, naj se tudi v naše Alpe odprav-

ljajo z dovolj izkušnjami, primerno opremljeni in predvsem naj si izberejo svojim sposobnostim primerno pot, da ne bodo povzročali težav sebi in drugim.

Hoja z varovanjem

Jeklenica in klin na poti še ne pomenita nujno večje varnosti. Lahko nam zdrsne zaradi različnih vzrokov, naj bodo to padajoče kamenje, mokra skala, v megli tudi vlažna jeklenica, lahko nas obide slabost in še bi lahko naštevali. Če nismo zavarovani oziroma pripeti, jeklenica ne bo preprečila padca in nesreče. Torej je pomembna tudi oprema in ne samo naša neustrašnost, da se podamo na najtežje poti. Sicer pa neustrašnost v gorah pogosto lahko enačimo z neumnostjo, o tem pa imajo veliko povedati tudi gorski reševalci. V gore je treba hoditi z glavo, nanjo pa sodi v prvi vrsti čelada, še posebno na izpostavljenih delih poti. Drugi pomembni del opreme je samovarovalni komplet, k temu pa moramo priložiti še plezalni pas. S samovarovalnim kompletom (obstaja jih nekaj vrst, vendar se bistveno ne razlikujejo) se vpenjamo na jeklenice, tudi kline, in s tem preprečimo daljše padce ob zdrsu. V samovarovalnem kompletu sta v pas vpeti vrvice ali trakova z vponkami na koncu. Vponke, ki so običajno z vzmetnim varovalom, izmenično vpenjamo na jeklenico. Vselej imamo vpeto vsaj eno vrvico z vponko. Ko se prepenjamo, najprej vpenemo naslednjo jeklenico, šele nato izpneemo prejšnjo. Tako smo vselej zavarovani pred padcem. Seveda zahteva takšno varovanje kar ne-

kaj spretnosti in vaje, preden se odpravimo v visokogorje. Najbolje, da prve ture po zavarovanih plezalnih poteh opravimo v družbi izkušenih gornikov, ali še bolje, gorskega vodnika. Začetniki in predvsem mlajši naj bodo na takšnih poteh navezani. Obstaja nekaj pravil oziroma navodil, po katerih se moramo ravnati na zavarovanih plezalnih poteh, da bo naše gibanje bolj varno. Predvsem se ne smemo obesati po jeklenicah, ker nikoli ne vemo, če ni morda kje poškodovana, lahko celo izruvamo kakšen klin. Med klini na jeklenicah naj vselej pleza oziroma je pripet le en gornik. Ob nevihtah se izogibajmo vsakršnim jeklenim varovalom, predvsem pa grebenom in vrhovom. Zelo priporočljiva je uporaba rokavic, saj se lahko na natiških jeklenicah poškodujemo, poleg tega nam bo manj drselo. Ko imamo med plezanjem možnost izbire med jeklenimi varovalni in oprimki v skali, izberimo raje skalo, tako bomo dobili boljši občutek in obenem imeli manj težav na mestih brez varovanja. Velikokrat bomo v gorah, tudi na zavarovanih plezalnih poteh, srečali ljudi, ki se ne varujejo. To seveda ne pomeni, da tega ne obvladajo, lahko so tudi alpinisti, katerih plezalne izkušnje so seveda precej velike in posebnega varovanja na takšnih poteh ne potrebujejo, čeprav bi bilo dobro, da bi se iz nekaterih naštetih razlogov varovali. Na to se ne smemo ozirati, saj moramo za lastno varnost sami poskrbeti oziroma bo za to poskrbel naš vodnik, če smo v njegovi družbi. Z varnostjo bodo naše ture prijetnejše.

Začnemo na manj zahtevnih poteh

Ko šele nabiramo izkušnje na zavarovanih plezalnih poteh, izbirajmo manj zahtevne poti. Najbolje, da vzamemo v roke vodnik zavarovanih plezalnih poti avtorja Andreja Mašera (Sidarta, 2000), v njem je označena in opisana njihova težavnost. Seveda ob tem ne smemo zamenjevati označevanja težavnosti planinskih poti in zavarovanih planinskih poti. Klasifikacija markiranih planinskih poti jih deli v nezahtevne, zahtevne in zelo zahtevne poti, zavarovane spadajo v drugi dve kategoriji. Mašera je razdelil zavarovane plezalne poti v več kategorij: malo zahtevna (npr. pot čez severno steno na Raduho), zmerno zahtevna (Tominškova in pot čez Prag na Triglav, Slovenska pot na Mangart), zahtevna (Kopinškova na Ojstrico, Turski žleb, Hanzova na Malo Mojstrovko, Jalovec), zelo zahtevna (zahodni greben Mrzle gore, čez Plemenice na Triglav, Hanzova na Prisojnik) in izjemno zahtevna (Italijanska pot na Mangart, pot Amalia na Montaž)

Pazljivo na poteh

Na nekaterih poteh množice gornikov pomenijo veliko obremenjenost varoval, zato se občasno izruva kakšen klin, se razmaže jeklenica, veliko poškodb pa povzroči tudi narava - padajoče kamenje, plazovi pozimi, strele na grebenih in podobno. Vsekakor ne smemo stoodstotno zaupati samo varovalom, še posebno pa bodimo previdni spomladi. Tudi mraz in zmrzal razmaja kline

Boris Strmšek

Varovanje na zavarovani poti

Prav gotovo bi bile poti v naših gorah varnejše, če bi markacisti, ki poti nadelujejo in popravljajo, uporabljali nekoliko modernjšo tehnologijo. Še vedno lahko vidimo kline, ki so utrjeni z lesenimi zagozdami, les pa nima prav dolge dobe trajanja, če je izpostavljen vsem vremenskim razmeram. Prav gotovo bi bilo primerneje kline in vsa druga varovala lepiti v skalo s posebnimi lepili, podobno kot to počnejo plezalci s svedrovci. Res je, da so takšni postopki dražji, vendar je potem manj popravljen, saj so dvokomponentna lepila skoraj neuničljiva. S tem bi bila zagotovljena tudi večja varnost, kar je najpomembnejše. Sedaj pa marsikje visijo izruvani klini na jeklenicah, kar ni prav dobra moralna vzpodbuda gornikom. Pogosto opazimo tudi neustrezno nameščena varovala; dober primer

je pot skozi Turski žleb, kjer je na nekaterih izpostavljenih delih poti jeklenica nameščena prenizko in obenem ni dobro napeta. To marsikom povzroča nelagodje, poleg tega je tudi nevarno. Na nekaterih poteh bi bilo treba za večjo varnost dodati kakšno jeklenico, tako na poti čez Plemenice, poti z Jalovca na Kotovo sedlo in še kje. Jeklenice so namreč na lažjih delih, na nekaterih težjih pa ne.

Vsekakor se na takšne poti ne odpravljajte brez opreme, izkušenj in informacij. Pri tem vam bo nekoliko pomagal tudi priročnik Varneje po feratah avtorja Bineta Mlača (PZS, 2002). Ob dobri psihični in fizični pripravi ter primerni opremljenosti pa večinoma tudi vrtoglavica izgine in razgled postane bolj veličasten.

Boris Strmšek

Manj znane planinske poti in vrhovi

Pod Pihavcem in Kanjavcem

Trenta v tem času sameva, saj se planinci visokogorja še kar izogibajo, kot bi čakali na avgust, ko zdajšnji mir zamenjajo kolone pohodnikov, ki oblegajo kočice na pragu očaka Triglava.

Avto pustimo spodaj na Logu kar pred turistično-informativnim centrom, potem pa po cesti navzgor, vendar le do tja, kjer cesta zavije v levo čez Krajcarico. Nadaljujemo kar naravnost po stezi ob živahni rečici, katere del so nekaj višje zgoraj ujeli, da jim žene malo vodno elektrarno. Onkraj rečice sicer vodi v dolino kar lepa makadamska cesta, a bomo na tej strani hodili v senci drevja, v prijetnem hladu zelenja in vse bolj divje in razpenjene vode. Višje zgoraj je padec vode hujši in tod se peni preko skalovja, dokler nas steza ne pripelje na manjši pašnik; nekdanja je krasil idiličen senik, ki se je znašel na številnih koledarjih in so ga pohodniki radi izrabili za spanje na senu. Zdaj je obnovljen, a je izgu-

bil ves nekdanji čar. Steza se zadaj spusti nekoliko navzdol in levo v hlad drevja, tla so preprejena s številnimi izviri, ki se zlivajo v kotanje spodaj, kjer pa zdaj ni več vode, temveč le še suha hudourniška struga. Ker smo vztrajali na tej strani, nismo prišli do križišča poti, levo na Kriške pode in desno naprej po dolini Zadnjice. Do tega križišča in prostora za piknike v zavetju visokih smrek bomo prišli nazaj grede. Kmalu pridemo do prvih staj in senikov nekdanje planine. Čprav so nekdanjim idiličnim hiškam spremenili namembnost, saj le v eni bajti bleja trop ovc, je plansarska vasica obdržala večji del svoje značilnosti. Nad planino se cesta v nekaj ovinkih dvigne na naslednjo stopnjo, dokler zgoraj ne pridemo iz gozda v pravcati kotel pod mogočnimi stenami Pihavca levo in Kanjavca naravnost pred seboj. Še preden prispemo do križišča, desno čez zadnjiški dol na Prehodavce, levo pa proti Luknji ali na Dolič, opazimo na levi stra-

ni stezo na opustelo planino Zajavor, odkoder je nekdanja vodila steza naprej preko melišč in strmin ostrih trav prav pod stenami Mallega Pihavca na Luknjo. Zdaj imamo Kanjavca za hrptom, pred sabo pa povsem zgoraj opazimo postojanko na Kriških podih. Pogačnikov dom je oddaljen kar štiri ure hitre hoje brez postankov in več kot tisoč višinskih metrov. Danes ga bomo le gledali od spodaj, a se nam kmalu skriva, saj nas steza pripelje do sicer suhe struge spodnjega dela Belega potoka. Držimo se poti in kmalu opazimo, da struga le ni povsem suha, pač pa se voda izgublja v skalovju in med povsem belim peskom. Še bolj zgoraj je prijetno šumlja, onkraj ogromne skale pa najdemo pravcati tolmun, v katerega pada belopotoški slap. Kotanja ima nekaj metrov premera in v njej je voda ravno prav globoka, da se človek prijetno osveži in tudi zaplava. Sredi julija in če je sončno, zna biti ta voda prav presneto topla, saj se preliva preko ožarjenega skalovja Kont, pa jo zato številni pohodniki izkoristijo, da si sperejo znoj po poti z Razorja ali Stenarja. Kajpak brez mila. Onkraj kotanje z idiličnim slapom se v gozdiču skriva spodnja postaja tovrstne žičnice, ki oskrbuje Pogačnikov dom, od tod do prostora za piknik, križišča in otočja Krajcarice ter Zadnjice pa je le slabih deset minut. In če boste malo pogledali po rastju ob poti, si boste popravili okus v ustih z nekaj pestimi gozdnimi jagod.

Jože Praprotnik

V Zadnjici: idila s Kanjavcem

Jože Praprotnik

Planinski vestnik, julij-avgust 2005

Dvojna poletna številka je posvečena prelepi zamejski pokrajini Reziji, kjer prebiva še veliko Slovencev. Članke so napisali Marjan Bradeško, Janez Bizjak, Jana Remic in Andrej Stritar. V nadaljevanju pa Jože Vogrin piše, kako je pod Sovatno doživel hudo nevihto, Martin Oblak pa se je srečal s planinci na Petzecku (3283 m), enem od vrhov prijateljstva v sosednji Avstriji. Mitja Košir se spominja zgodovine osvajanja Čopovega stebra v severni triglavski steni, Zdenka Mihelič pa poroča o praznovanju naše revije na sv. Ani nad Ribnico. Dušan Škodič se je potepal po gorah nad Drežnico, Marija Lesjak je bil na čudovitem izletu nad Cerknem, Nace Ban je opravil spominsko pot čez Kogel. Mirko Kambič se spominja objavljenih fotografij s poti na Jalovec, Jure Markič pa še enkrat popisuje pot pod kraskim robom. France Malešič je pripravil Kroniko smrtnih nesreč v slovenskih gorah, ki bo izšla te dni v knjižni izdaji, Marinka Koželj Stepic pa je obiskala tri najvrhove Skandinavije. Vladimir Habjan je pripravil pogovor z Mirom Gregorinom, enem prvih plezalcev v Grintovcih, Slavica Tovšak pa z Gregorjem Slugo, vsestranskim planinskim delavcem. Luko Markeža skrbi usoda naravne dediščine v Karavanah nad Jesenicami, Vesna Paulin pa poroča o čistilni akciji v Triglavskem narodnem parku. Tomaž Mihelič predstavlja beloglavega jastreba, Tone Wraber pa nekatere svišče. Boris Strmšek opisuje nekaj najbolj razširjenih varoval v gorništvu, Matija Klanšek pa se je z GPS sprejemnikom povzpел na osemtisočak Daulagiri. Tomaž Jakofčič je videl divje lepote v Patagoniji, Pavle Kozjek pa je s prijateljem osvaja Veliki Draški vrh.

Ciril Velkovrh

Nov plezalni vodnik po Sloveniji

Založba Sidarta je v teh dneh izdala izpopolnjen vodnik Slovenija - Športnoplezalni vodnik, ki je trenutno najpopolnejši pregled urejenih plezališč v naravnih stenah pri nas. Od prve izdaje leta 1999 se je število plezališč precej povečalo, poleg tega so v mnogih stenah nastale nove smeri. Vodnik je pravzaprav skoraj obvezen del opreme vsakega ljubitelja plezanja, saj pomenijo varnost pri plezanju, poleg vsega drugega pa tudi dobre informacije o smereh, njihovi opremljenosti in težavnosti. Ker pa se v zadnjih letih s plezanjem ne ukvarjajo več izključno samo plezalci, temveč pritegnejo tovrstne aktivnosti tudi vse več ostalih gornikov, saj na ta način dobijo dodatne izkušnje za težje ture v gorskem svetu, je primerna literatura še toliko pomembnejša. Novi vodnik je formata 12,5 x 21 cm, vsebina pa je predstavljena kar na 450 straneh, ki jih krasijo odlične fotografije. Ob seznamih smeri in shemah sten so dodani zemljevidi dostopov, pregledni zemljevidi področja in seveda vse informacije, ki so pomembne pri izbiri ciljev: najprimernejši čas za plezanje, nadmorska višina, orientiranost stene, višina in tip smeri. Navedene so tudi vse veljavne omejitve in prepovedi plezanja za posamezna področja, vsebina pa je prevedena v italijanski, nemški in angleški jezik, zato je knjiga primerna tudi za vse širši krog tujih ljubiteljev plezanja, ki prihajajo v slovenska plezališča. Cena plezalnega vodnika bo v redni prodaji 5900 tolarjev. (bst)

IZLETI IN OBVESTILA

PD Maribor Matica
29. in 30. julija: Izlet na Škratljico. Vodi Pavel Jerebic
30. in 31. julija: Izlet na Viski Kanin in Rombon. Vodi Boris Frank. Prijave v društveni pisarni, telefon 2512 962.

PD Ruše
30. julija: Izlet na Prisojnik. Vodi Vinko Caf, telefon 662 12 21.

PD Večer Maribor
30. julija: Izlet na Pršivec. Vodi Marko Simerl, telefon 041 776 707, prijave sprejema Alenka Čuček, telefon 2353 114.

PD Planika Maribor
31. julija: Izlet na Prisojnik, Sleme in Mojstrovko (skupaj s planinci Pohorje, moj hrib). Vodita Tone Koren, telefon 4611 968 in Franci Rajh, 041 797 712.

PD Miklavž
30. in 31. julija: Izlet na Lepeno, Krnska jezera, Šmohor in Lemež. Vodi Darinka Kocbek, telefon 031 522 573.

PD Rečica ob Savinji in PD Zabukovica

31. julija in 1. avgusta: Izlet na Sauleck, 3085 m visok, v Avstriji. Odhod bo v nedeljo ob 3.30 uri iz Glazije v Celju in ob 3.50 uri iz Migojnic. Številni udeležencev je omejeno. Prijave sprejemata Robert Teržan, telefon 041 606 391 (PD Rečica) in Boris Lukanc, 041 698 740 (PD Zabukovica).

PD Železnikar Maribor
6. avgusta: Izlet na Reisseck, 2319 m, Avstrija. Vodi Mija Pilko, telefon 33 22 306, zvečer.